

Stichting

LAKA

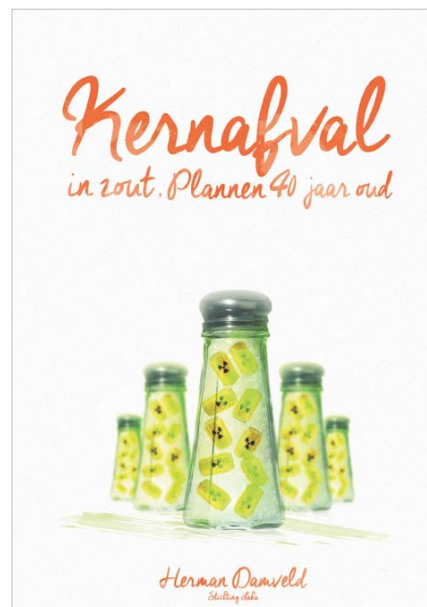
Analyseert, informeert en activeert

Deel 6 van 12 bijlagen bij:

Kernafval in zout. Plannen 40 jaar oud
Herman Damveld, Stichting Laka, juni 2016

Verkrijgbaar via Stichting Laka: info@laka.org

Bijlagen beschikbaar op: www.radioactiefafval.nl

1981-1984: Brede Maatschappelijke Discussie

Herman Damveld, mei 2016

De officiële naam is Maatschappelijke Discussie Energiebeleid (MDE), maar iedereen noemde het de Brede Maatschappelijke Discussie (BMD).

Aan de hand van de gang van zaken op een hoorzitting in Groningen wordt in dit hoofdstuk duidelijk gemaakt hoe stafleden van de zogeheten Stuurgroep BMD de 'discussie' proberen te beïnvloeden. Het Eindrapport dat begin 1984 verschijnt, roept op tot vertrouwen in de opslagtechnici. De Atoomalarmgroepen wijzen dit van de hand.

Aankondiging

Minister van Economische Zaken Van Aardenne kondigt op 18 juli 1978 een maatschappelijke discussie aan over de toepassing van kernenergie voor de elektriciteitsopwekking.¹ Hij stelt ook dat hij de proefboringen in de noordoostelijke zoutkoepels versneld wil uitvoeren.

Naar aanleiding van dit besluit ontstaat opnieuw grote onrust onder de noordelijke bevolking zoals in een voorgaand hoofdstuk uitgebreid beschreven. Van Aardenne doet z'n best het door hem gewenste 'versneld uitvoeren' van proefboringen in zout buiten komende kernenergiediscussies te houden.² Daarmee gaat echter een Kamermeerderheid niet akkoord.

Het duurt tot drie juli 1981 voordat de Stuurgroep Maatschappelijke Discussie kan worden geïnstalleerd. Dat komt omdat Van Aardenne in eerste instantie geen voorzitter kan vinden. Uiteindelijk wordt dat jonkheer De Brauw.³

In 1982 organiseert de Stuurgroep BMD een aantal zogeheten controversesittingen, onder meer over opslag en verwerking van kernafval.

Controversezitting kernafval

De Stuurgroep stuurt op 27 augustus 1982 een uitnodiging aan een aantal instellingen en organisaties om mee te doen aan de controversezitting "Verwerking en opbergen van radioactief afval" op 6 oktober 1982.⁴

Onmiddellijk ontstaan problemen door de formulering die de Stuurgroep in haar uitnodiging heeft gekozen. Verder vergeet de Stuurgroep de Vereniging van Wetenschappelijke Werkers uit te nodigen. Een duidelijk gemis, want deze vereniging neemt al sinds 1976 actief deel aan de discussies rond de opslag van atoomafval. De verantwoordelijkheid voor de organisatie van genoemde controverse ligt bij G.A de Boer, aan de Stuurgroep uitgeleend door Neratoom, een koepelorganisatie van Nederlandse bedrijven die onderdelen aan Kalkar levert; de laatste stuip-trekking van pogingen om te komen tot een eigen Nederlandse kernenergieindustrie.

Bij voorbaat schort al zoveel aan de controversezitting dat strijd moet worden geleverd om een

zinnvolle discussie mogelijk te maken. Met dat doel stuurt de Milieufederatie Groningen op 15 september een brandbrief aan de Stuurgroep. In deze brief wordt de Stuurgroep duidelijk gemaakt dat de Milieufederatie het niet met de Stuurgroep eens is over de definitie van atoomafval die in de uitnodiging is vervat.

Het is de Milieufederatie opgevallen dat de Stuurgroep een onevenredig groot aantal organisaties heeft uitgenodigd die worden bevolkt door voorstanders van kernenergie. Bovendien wil de Milieufederatie van de Stuurgroep weten waarom B. en W. van Den Helder worden uitgenodigd (dit bestuurscollege wil een opslagplaats voor licht- en middelactief afval inrichten), terwijl B. en W. van Gasselte (tegenstanders van opslag van radioactief afval) geen uitnodiging ontvangen. De landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee toont zich in een brief van 10 september aan de Stuurgroep "verbijsterd door de gekozen probleemstelling en de gestelde vragen." " Het kan zijn dat u ze slechts bedoeld hebt om discussie uit te lokken en dat hiermee de afbakening van de discussie niet vastgelegd is. De vragen en de als zogenaamd neutraal bedoelde toelichting maken echter eerder de indruk dat hier een vooruitgeschoven post van de kernlobby bezig is om de discussie toch vooral over voor hen veilige onderwerpen te doen gaan."

Desondanks sturen De landelijke Vereniging tot Behoud van de Waddenzee en de Milieufederatie een aantal stukken naar de Stuurgroep op. Bovendien wil de Milieufederatie de tekst van het boek 'Atoomafval in Beweging' inbrengen waaraan dan wordt gewerkt. Het is op dat moment nog niet zeker of Waddenvereniging en Milieufederatie aan de controversezitting mee zullen doen. Binnen de noordelijke Atoom Alarmgroepen bestaat evenmin veel vertrouwen in de handel en wandel van de Stuurgroep.

Halverwege september komt de stuurgroep op het ingenomen standpunt terug. Op de eerste oktober 1982 schrijft de Stuurgroep: "Het is zeker niet de bedoeling geweest het aantal keuzes in te perken." Ook op een ander punt neemt de Stuurgroep gas terug. Uit de uitnodiging van de Stuurgroep voor deelname aan de controversezitting valt volgens de Waddenvereniging en de Vereniging van Wetenschappelijke Werkers af te leiden dat het de Stuurgroep er uitsluitend om gaat om zo elegant mogelijk van het radioactieve afval af te komen. De vraag, of het maatschappelijk verantwoord is radioactief afval te produceren wordt niet ter discussie gesteld. Reden voor genoemde verenigingen om - in eerste instantie - af te haken. Daarop komt er weer overleg en deelt de Stuurgroep mee dat het de bedoeling is een maatschappelijke discussie uit te voeren. Er vallen dus nogal wat plooiën glad te strijken voordat daadwerkelijk controversieel kan worden vergaderd.

Controversieel

Na al deze toestanden beginnen de moeilijkheden opnieuw op de controversezitting zelf waar de critici van opslag van kernafval met een machtsgreep van kernenergie-lobbyisten wordt geconfronteerd.

Wat is er aan de hand? De Stuurgroep nodigt deelnemers op grond van schriftelijke inbreng uit. De genodigden stellen vervolgens schriftelijke vragen op die door de Stuurgroep worden rondgestuurd. Om een uitsluitend technische discussie tegen te gaan, stelt de Milieufederatie een groot aantal vragen met een maatschappelijk-politieke lading op. In een gesprek met de staf van de Stuurgroep wordt op 30 september overeenstemming bereikt over voorkeur en volgorde van aangedragen onderwerpen.

Op 1 oktober 1982 stelt de Stuurgroep het draaiboek voor de controversezitting vast. In totaal zijn 115 vragen ingediend, waarvan 74 door de Milieufederatie Groningen. Slechts 21 vragen worden door niet-critici gesteld, terwijl behalve bijvoorbeeld het Energie Centrum Nederland (ECN) en het KEMA ook een groep als 'Kernenergie Allicht' en ambtelijke departementale delegaties tot de deelnemers behoren.

Controversezitting bijna mislukt

Op de ochtend van de controversezitting blijkt dat de staf van de Stuurgroep de volgorde waarin

de vragen aan de orde komen - in strijd met eerder gemaakte afspraken - eigenhandig opnieuw heeft ingedeeld. De vragen blijken nu zo ingedeeld dat alle vragen met een politieke of maatschappelijke lading als laatste zullen worden beantwoord. Een nieuwe poging van de organisatoren om de Brede Maatschappelijke Discussie tot een smalle technische discussie om te bouwen. Gezien de hoeveelheid ingediende vragen, was namelijk te verwachten dat vragen met een maatschappelijke of politieke lading op deze wijze niet aan de orde komen.

Stuurgroep- en zittingvoorzitter De Brauw reageert verbaasd op een protest tegen deze gang van zaken. Alles is toch keurig van te voren afgesproken, zo voert De Brauw aan. De auteur van dit boek merkt op dat de stuurgroepstaf zich niet aan deze gemaakte afspraken heeft gehouden. De pogingen om de maatschappelijke aspecten buiten de discussie te houden zijn blijkbaar buiten De Brauw om gedaan, zo moet in de zaal worden geconcludeerd. In de zaal stellen leden van de Atoom Alarmgroepen vast dat er welbewust wordt gemanipuleerd binnen de Stuurgroep. De Brauw beslist ter plekke in het voordeel van eerder gemaakte afspraken. Had de voorzitter dit niet gedaan, dan was de controversezitting op dat moment volledig mislukt.

Na deze hernieuwde machtsstrijd kan de discussie dan eindelijk beginnen. Van de 115 ingediende vragen komen er 44 aan de orde die in de loop van de dag steeds korter en oppervlakkiger worden beantwoord.

De controversezitting was één van de uiterst zeldzame momenten, waarop verschillende visies rechtstreeks met elkaar geconfronteerd werden. De tijd bleek te kort om verschillende thema's goed te kunnen behandelen. Belangrijke kwesties als: waarom zouden zoutkoepels geschikt zijn voor opslag en welke zoutkoepels zijn geschikt, zijn helemaal niet besproken.

Eindrapport BMD

Het eindrapport van de BMD uit 1984 gaat nauwelijks in op de kwestie van opslag van kernafval⁵. De Stuurgroep merkt op, dat in kringen van deskundigen en officiële instanties het vertrouwen groeit, dat het afvalprobleem binnen tien tot twintig jaar veilig en tegen redelijke kosten zal zijn opgelost.

Dit is een gevaarlijke redenering. Deze redenering kan betekenen dat degenen die het groeiend vertrouwen niet hebben, bij voorbaat ondeskundig worden geacht. Hoe valt dit beroep op deskundigen overigens te rijmen met de slagzin van de BMD, namelijk dat energie te belangrijk is om aan deskundigen over te laten? Bovendien ontbreekt in het Eindrapport de belangrijke conclusie van de controverse-zitting, dat alle zoutkoepels af moeten vallen omdat ze niet voldoen aan de criteria.

De Noordelijke Atoomalarmgroepen zagen in het Eindrapport dan ook geen enkele aanleiding om geen actie meer te hoeven voeren. Een onderzoeker als De Man zegt het allemaal wat aardiger: "Wij mogen concluderen dat ook de Maatschappelijke Discussie niet in staat is geweest de gedachtenvorming en besluitvorming over het radioactieve afval te stimuleren. In de publicaties van de Stuurgroep vinden wij zelfs geen formulering van de probleemstelling die op de steun van de belangrijkste betrokkenen had kunnen rekenen".⁶

1 Tweede Kamer, zitting 1978-1979, 15100, nr.2, pp. 3 en 8.

2 Idem.

3 Stuurgroep Maatschappelijke Discussie Energiebeleid, Het Eindrapport, (1984), p. 27.

4 Herman Damveld, Kernenergie, verlichting of conflict, 1984, pp. 112 e.v.

5 Stuurgroep Maatschappelijke Discussie Energiebeleid, "Het Eindrapport", 1984.

6 Reinier de Man, "Ondergrondse berging van onverwerkbaar afval", 1991.